

4. Lietuvos didieji kunigaikščiai Gediminaičiai

	VALDOVAS	VALDYMO METAI
1.	Butigeidis	1285–1292 m.
2.	Butvydas (Pukuveras)	1292–1294 m.
3.	Vytenis	1294–1316 m.
4.	Gediminas	1316–1341 m.
5.	Jaunutis	1341–1345 m.
6.	Algirdas	1345–1377 m.
7.	Jogaila	1377–1381 m., 1382–1392 m.
8.	Kęstutis	1381–1382 m.
9.	Vytautas	1392–1430 m.
10.	Švitrigaila	1430–1432 m.
11.	Žygimantas Kęstutaitis	1432–1440 m.
12.	Kazimieras	1440–1492 m.
13.	Aleksandras	1492–1506 m.
14.	Žygimantas Senasis	1506–1548 m.
15.	Žygimantas Augustas	1544–1572 m.

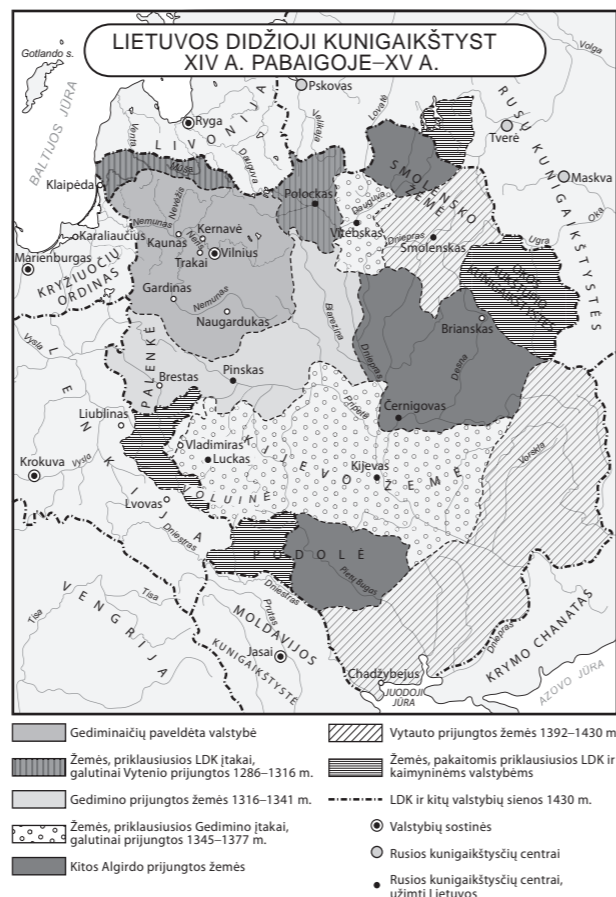
Gediminaičiai valdymo laikotarpiu (4) LDK teritorija labai išsiplėtė (5, 6). Valstybės teritorija dažniausiai buvo didinama kariniais priemonėmis ir vedybomis.

6. LDK užsienio politika Gedimino, Algirdo ir Kęstutis valdymo laikotarpiais

GEDIMINO LAIKAI

Gedimino valdymas pasižymėjo stipriai išsiplėtusia Lietuvos teritorija Vakarų Rusijoje. Gediminas kontroliavo Polocką, Vitebską, Naugarduką, Gardiną, puolė Kijevą. Jo patikintini tapo Pskovo kunigaikštis, miesto karovadas, o politinis ir dinastijos sąjungas su Tverės kunigaikščiu sustiprino Gedimino ambicijas užvaldyti Rusijos žemes. Gedimino valdymo laikotarpiu itin svarbus liko Dauguvos–Nemuno prekybos kelias, einantis iš šiaurės ir rytų. Vakaruose Nemunas ir Žemaitija dar nebuvo pritaikyti aktyviai LDK ekonomikos politikai – ten vyko dažni karai su Kryžiuočių ordinu. Tad normaliai ekonomikos raidai, kuri vyko XV a., buvo visokeriopai kliudoma. Vis dėlto Lietuvos teritorija gerokai išsiplėtė.

5. Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė XIV a. pabaigoje – XV a.

ALGIRDO IR KĘSTUTIS VALDYMO LAIKAI

Prie Lietuvos buvo prijungtas Smolenskas (1356–1359 m., jis pripažino LDK valdžią), Kijevas (prijungtas 1362 m., nugalėjus totorius prie Mlynų Vandens), Podolia (išsitvirtino Algirdo sūnų Karijotaičiai), Černigovo, Severian Naugardo žemės. Tokios kilmės lietuviai kariniai sugebėjimai, didžiojo kunigaikščio vykdyta vedybų politika (pats Algirdas apie 1350 m. sudarė paliaubas su Maskva veddamas Maskvos didžiojo kunigaikščio svainę Tverės kunigaikštę Julijoną), religinė tolerancija, prisitaikymas prie skirtingų kultūrų ir politinių sąlygų. Antra vertus, LDK kariuomenei nepavyko nukariauti Maskvos. 1368 m., 1370 m. ir 1372 m. Algirdas surengė net tris žygius Maskvą. Jo kariuomenė nužygiavo iki kremliaus, bet Maskva atsilaikė.

7. Vytauto Didžiojo valdymas (1392–1430 m.)

VALSTYBĖS CENTRALIZAVIMAS.
Rusijos žemės jis šalino neklusnius Algirdaičius ir centralizavo valdymą.

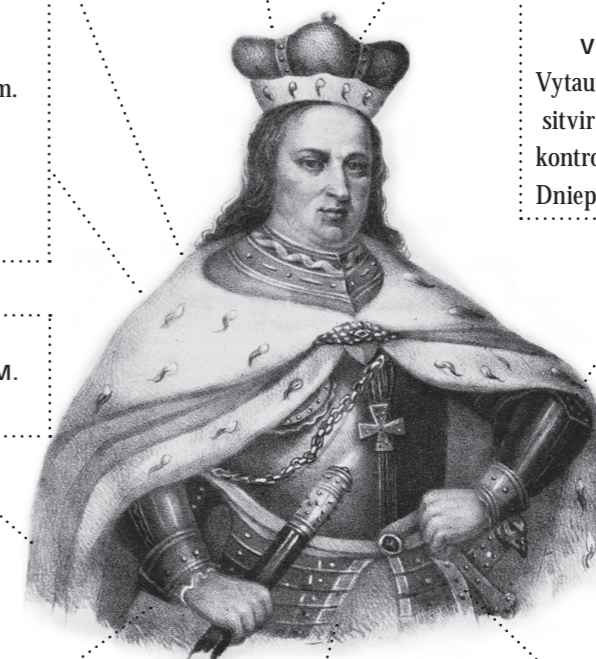
DAUGUMA IŠKILUSI IR VALDOVŲ BUVO IŠ LDK BRANDUOLIO – PAŠAIVŲ LIETUVOS.

Nuo didžiojo kunigaikščio priklausantys nauji asmenys, nesuję dinastijos ryšiais su Gediminaičiais, negalėjo pretenduoti didžiojo kunigaikščio titulu ar nepaisyti jo valdžios.

LIETUVOJE MOKYMUOSI FORMUOTIS DIDIKI SLUOKSNIS.
Jam atsirasti tokos turėjo 1387 m. Jogailos privilegija bajorams ir Vytauto dovanos už karo tarnybą (dovanotos žemės ir valdiniai). Taip iškilę visoje šalyje takingos didikų giminės: Kęsgailos, Radvilos, Goštautai ir kitos, kurios sudarė Lietuvos didžiojo kunigaikščio artimiausią aplinką, padėjo jam priimti svarbius sprendimus.

STENGSI VYKDYTI SAVARANKIŠKĄ UŽSIENIO POLITIKĄ.
Vytautas sutartis sudarydavo ne Jogailos, o savo vardu. Pvz., 1398 m. Salyno sutartyje, kuria Vytautas ordinui dovanavo Žemaitiją, jis tituluojamas Lietuvos didžiojo kunigaikščiu.

KARTU SU LENKIJOS KARALIU MIJOGAILA 1410 M. LAIMĖJO ŽALGIURIO MŠĖNĖS.

1413 M. KARTU SU MIJOGAILA APKRIKŠTIJO ŽEMAITIJĄ.

MIGUNIMAS KARU NUOTIS LIETUVOS KARALIU MI.
1429 m. vykusiame Lucko suvažiavime Jogailos akivaizdoje Šventosios Romos imperijos imperatorius Zigmantas Liuksemburgas pasiūlyė Vytautui karuoti Lietuvos karaliumi. Karavimas turėjo vykti 1430 m. rugsėjo 8 dieną. Tuo tikslu imperatoriaus pasiuntiniai vežė Lietuvos karūną, tačiau buvo sulaukyti Lenkijoje.

TOLIAU PLĖTĖ LDK TERITORIJĄ,
kuri Vytauto valdymo laikotarpiu buvo pati didžiausia per visą Lietuvos istoriją, jos siena pietuose ribojosi su Juodąja jūra.

